



OPRACOWANIE PYTANIA

Jakie postawy przyjmuje człowiek wobec zła? Omów zagadnienie na podstawie *Dzuma* Alberta Camusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Albert Camus, *Dżuma*

EPOKA

Egzystencjalizm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ



Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.



Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.



Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Dżuma to powieść parabola - zaraza oznacza każde zło: wojnę, totalitaryzm, ale i zło tkwiące w człowieku. Temat wymaga więc typologii postaw: od heroicznej walki, przez dojrzewanie do solidarności, po ucieczkę i kolaborację ze złem. Warto też nie pominąć, że Camus pokazuje zło jako trwałe - dżuma nigdy nie znika na zawsze.

postawa	Trwały sposób zachowania wobec sytuacji, wynikający z wartości: walka, solidarność, ucieczka, kolaboracja, obojętność. Komisja oczekuje, że każdą postawę nazwiesz i przypiszesz do bohatera.
zło	W paraboli Camusa dżuma oznacza zło w każdej postaci: chorobę, wojnę, totalitaryzm, ale też zło, które ludzie noszą w sobie. Komisja sprawdzi, czy czytasz zarazę symbolicznie, a nie tylko jako epidemię.
człowiek	Liczba pojedyncza w znaczeniu ogólnym: masz mówić o ludzkich postawach jako takich, a bohaterowie są przykładami. Po każdym przykładzie powiedz, jaki typ reprezentuje.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Jasno postawioną tezę, że wobec zła człowiek może walczyć, dołączyć do innych, uciekać lub na złu korzystać, a wybór postawy jest miarą jego człowieczeństwa.
- ✓ Co najmniej cztery postawy przypisane bohaterom i zilustrowane scenami: Rieux i Tarrou jako walka, Rambert i Paneloux jako postawy zmieniające się, Cottard jako korzystanie na złu.
- ✓ Kontekst pokazujący paraboliczny sens dżumy (na przykład okupacja i totalitaryzmy XX wieku) oraz wniosek o trwałości zła i o obowiązku czujności.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Doktor Rieux: od pierwszych zdechłych szczurów domaga się od władz nazwania choroby dżumą, leczy bez wytchnienia i twierdzi, że walka ze złem to kwestia uczciwości, nie heroizmu. Znaczenie: postawa walki z obowiązku, bez wiary i bez patosu.
- Jean Tarrou: przyjezdny, który organizuje ochotnicze formacje sanitarne i prowadzi notatki o mieście; opowiada, że od młodości walczy z dżumą rozumianą jako zadawanie śmierci, i chce być świętym bez Boga. Umiera pod koniec epidemii. Znaczenie: postawa moralnego buntu przeciw złu w każdej postaci.
- Raymond Rambert: dziennikarz, który najpierw uważa epidemię za nie swoją sprawę i organizuje ucieczkę do ukochanej, a w końcu zostaje w Oranie i pracuje w formacjach. Znaczenie: postawa dynamiczna, dojrzewanie od egoizmu do solidarności.
- Ojciec Paneloux: w pierwszym kazaniu głosi, że dżuma jest karą za grzechy, pracuje w formacjach sanitarnych, a po agonii syna sędziego Othona głosi w drugim kazaniu konieczność przyjęcia wszystkiego; umiera bez pomocy lekarza. Znaczenie: postawa religijna, która musi się zmierzyć z cierpieniem niewinnych.
- Cottard: przed epidemią próbuje się powiesić, bo boi się aresztowania za dawne przestępstwo; w czasie zarazy bogaci się na przemyśle, jest jedynym zadowolonym mieszkańcem miasta, a gdy epidemia się kończy, strzela z okna do ludzi i zostaje aresztowany. Znaczenie: postawa korzystania na złu, kolaboracja ze strachem.
- Mieszkańcy Oranu i zakończenie (opcjonalnie): miasto najpierw nie chce widzieć zagrożenia, potem przyzwyczajają się do śmierci, a po otwarciu bram świętuje; Rieux zapisuje, że bakcyl dżumy nigdy nie umiera i może wrócić. Znaczenie: obojętność jako postawa masowa i ostrzeżenie, że zło jest trwałe.

LITERACKI

POLECANY

Zdążyć przed Panem Bogiem, Hanna Krall

Powstanie w getcie to rozpaczliwy gest sprzeciwu wobec zbrodniczej ideologii nazistów, a na drugim planie czasowym lekarze z Markiem Edelmanem walczą o życie, wiedząc, że tylko je przedłużają. Zestaw obie walki z buntem bohaterów *Dżumy* przeciw śmierci rozumianej jako zło.

HISTORYCZNY

Okupacja niemiecka Francji i totalitaryzmy XX wieku (dżuma jako brunatna zaraza)

Camus pisał powieść w czasie wojny i sam nazywał dżumę obrazem okupacji; postawy z Oranu odpowiadają zachowaniom ludzi wobec totalitaryzmu: ruch oporu (Rieux, Tarrou), kolaboracja (Cottard), bierność większości. Kontekst pozwala pokazać, że typologia Camusa opisuje realne wybory z lat wojny, a zakończenie o powracającym bakcyli jest ostrzeżeniem przed odrodzeniem zła.

FILOZOFICZNY

Egzystencjalizm i filozofia absurdu (Albert Camus, *Mit Syzyfa*)

Bunt wobec absurdu polega na działaniu bez gwarancji sensu i zwycięstwa, jak u Syzyfa, który wciąż wtacza głaz. Postawy Rieux i Tarrou są taką odpowiedzią na zło: nie da się go pokonać na zawsze, ale można się mu sprzeciwić codziennie, i to nadaje życiu wartość.

LITERACKI

Opowiadania, Tadeusz Borowski (*Proszę państwa do gazu, U nas, w Auschwitzu...*)

Borowski pokazuje postawę, której u Camusa niemal nie ma: przystosowanie do zła, człowieka zlagrowanego, który przyjmuje reguły obozu i przestaje widzieć w nich zbrodnię. Zestawienie z bohaterami *Dżumy* uzupełnia typologię i pokazuje, że najgroźniejszą postawą wobec zła bywa nie kolaboracja, lecz obojętność.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: wobec zła człowiek może walczyć, przyłączyć się do innych, uciekać albo na złu korzystać – a wybór postawy jest miarą człowieczeństwa.
- 2 Rieux i Tarrou: heroizm codzienny – walka ze złem jako obowiązek przyzwoitości, nie bohaterstwo na pokaz.
- 3 Rambert i Paneloux: postawy dynamiczne – od egoizmu lub gotowej doktryny do solidarności z cierpiącymi.
- 4 Cottard jako ostrzeżenie: zło znajduje sprzymierzeńców w ludzkim strachu i interesowności.
- 5 Kontekst literacki: *Zdążyć przed Panem Bogiem* (Hanna Krall) – Powstanie w getcie to rozpaczliwy gest sprzeciwu wobec zbrodniczej ideologii nazistów, a na drugim planie czasowym lekarze z Markiem Edelmanem walczą o życie, wiedząc, że tylko je przedłużają. Zestaw obie walki z buntem bohaterów *Dżumy* przeciw śmierci rozumianej jako zło; wniosek: zło jest trwałe, więc postawa czujności i solidarności to stały obowiązek człowieka.